

Poszukującym sensu – <i>abp Józef Życiński</i>	5
Dlaczego być chrześcijaninem? – <i>ks. Marian Rusecki</i>	7

Część pierwsza
Fenomen i tajemnica religii

I. Pojęcie religii (<i>ks. Marian Rusecki</i>)	17
1. Różne określenia religii	17
2. Podstawowy warunek właściwego określenia religii	18
3. Religia więzią człowieka z Bogiem (bóstwem)	19
a) Człowiek	19
b) Rzeczywistość Boska (transcendentna)	20
4. Podział i struktura religii	21
5. Życie religijne	22
6. Oryginalność religii	23
a) Filozofia a religia	23
b) Religia a etyka	25
c) Religia a estetyka	26
d) Religia a kultura	26
II. Pochodzenie religii (<i>ks. Marian Rusecki</i>)	31
1. Poglądy naturalistyczne	31
a) Hipotezy gnozeologicznoprzyrodnicze	31
b) Hipotezy społeczne	33
c) Hipotezy psychologiczne	34
d) Hipotezy ewolucjonistyczne	35
2. Filozoficzno-teologiczna interpretacja genezy religii	36
3. Objawienie się Boga przez stworzenie – uniwersalnym źródłem religii	37
III. Nauki o religii (religiologia) (<i>ks. Marian Rusecki</i>)	41
1. Nauki religioznawcze	42
a) Historia religii	42
b) Nauki pomocnicze historii religii	43
2. Filozofia religii	48
3. Teologia religii	49

Część druga
Objawienie Boże źródłem wiary chrześcijańskiej

I. Objawienie Boże wezwaniem do zbawczego dialogu (<i>ks. Marian Rusecki</i>)	53
1. Pojęcie Objawienia	53

2. Rodzaje objawienia Bożego	54
3. Podmiot i przedmiot objawienia Bożego	55
4. Formy objawienia Bożego	57
5. Przekazywanie objawienia Bożego	58
II. Pismo Święte księgą Kościoła (ks. Józef Kudasiwicz)	61
1. Ogólne wiadomości o Piśmie Świętym	61
a) Nazwy i podział Biblii	61
b) Treść i chronologia ksiąg Pisma Świętego	63
c) Jedność obu Testamentów	67
2. Natchnienie biblijne	67
a) Fakt i natura natchnienia	68
b) Księga Bosko-ludzka	69
c) Świętość i prawda Biblii jako skutki natchnienia	71
d) Biblia regułą wiary	73
3. Interpretacja Pisma Świętego	74
a) Literackie zasady interpretacji	74
b) Teologiczne zasady interpretacji	76
c) Hermeneutyka biblijna a czytanie Biblii	77
d) Sobór Watykański II a czytanie Pisma Świętego	78
e) Interpretacja i aktualizacja Biblii w Kościele	79
III. Wiara odpowiedzią na Boże wezwanie (ks. Marian Rusecki)	85
1. Dominacja nauki i kompleks wiary	85
2. Rola wiary naturalnej w osobowym życiu człowieka	86
3. Wiara naturalna warunkiem życia społecznego	88
4. Wiara nadprzyrodzona i jej znaczenie	89
5. Struktura aktu wiary	91
6. Niebezpieczeństwa jednostronnych ujęć wiary	92

Część trzecia

Podstawowe prawdy wiary

I. O Bogu jedynym w Trójcy Osób (ks. Piotr Jaskóła)	97
1. Bóg objawienia Starego i Nowego Testamentu	97
a) Bóg jeden i jedyny	97
b) Osoba Boga	99
c) Bóg transcendentny	101
d) Bóg przymierza	104
e) Bóg Jezusa	106
2. Nauka o Trójcy Świętej	107
a) Kształtowanie się nauki o Trójcy Świętej	108
b) Bóg Ojciec	109
c) Syn Boży	112
d) Duch Święty	114
3. Poznanie Boga (ks. Krzysztof Kaucha)	118
a) Filozoficzne poznanie Boga (ks. Stanisław Kowalczyk, ks. Krzysztof Kaucha)	122

b) Teologiczne poznanie Boga (ks. Andrzej Anderwald, ks. Krzysztof Kaucha)	126
c) Podsumowanie (ks. Krzysztof Kaucha)	131
II. Stwórca i stworzenie (ks. Krzysztof Gózdź)	138
1. Rozumienie stworzenia	138
2. Kreationizm chrześcijański	140
a) <i>Creatio ex nihilo</i>	141
b) Akt stwórczy	142
c) <i>Creatio continua</i>	143
3. Współpraca teologii z naukami przyrodniczymi	145
a) Nowy obraz świata (M. Kopernik)	145
b) Nowe pochodzenie świata – ewolucja Darwina	147
c) Nowa relacja wiary i rozumu	149
4. Teoria ewolucji a wiara w stworzenie Boże	151
a) Ewolucja kosmiczna	151
b) Ewolucja biologiczna	152
c) Ewolucja antropologiczna	154
5. Fenomen człowieka	158
a) Człowiek jako jedność psychosomatyczna	158
b) Człowiek jako osoba	160
6. Religijna idea stworzenia człowieka	161
7. Aniołowie	163
a) Istnienie aniołów	164
b) Natura aniołów	165
c) Funkcje aniołów	166
8. Duchy złe	166
9. Grzech pierworodny	169
a) Dziedziczenie grzechu początku	169
b) Interpretacje grzechu pierworodnego	171
c) Istota grzechu pierworodnego	172
III. Jezus Chrystus	175
1. Problem Jezusa (ks. Jerzy Misiurek)	175
2. Odwieczne istnienie Syna Bożego i Jego uhistorycznienie	177
3. Historyczne istnienie Jezusa z Nazaretu. Źródła poznania (ks. Marian Rusecki)	180
a) Dzieje problematyki	181
b) Wiarygodność Ewangelii	182
c) Świadectwa o historycznym istnieniu Jezusa	185
4. Za kogo uważał się Jezus? Mesjańska świadomość Jezusa	188
a) Styl samoobjawiania się Jezusa	189
b) Jezus a królestwo Boże	189
c) Jezus jako nauczyciel	190
d) Jezus a grzesznicy	190
e) Jezusowe „Ja jestem”	191
f) Jezus posłany przez Ojca	191

g) Mesjańskie tytuły Jezusa	192
h) Objawienie Jezusa na krzyżu	193
5. Objawieniowy i motywacyjny charakter cudów Jezusa	194
a) Pojęcie cudu w Starym Testamencie	194
b) Cuda Jezusa znakiem zbawczego działania Boga	195
6. Bóstwo Jezusa Chrystusa (ks. Krzysztof Guzowski)	199
a) Ewangelie synoptyczne	199
b) Pisma Pawłowe	202
c) Świadectwa Janowe	203
d) Wiara Kościoła	206
7. Męka i śmierć Chrystusa (ks. Jerzy Misiurek)	207
8. Zmartwychwstanie Chrystusa (ks. Marian Rusecki)	212
a) Znaki zmartwychwstania Chrystusa	213
b) Znaczenie zmartwychwstania Chrystusa	216
9. Znaczenie Jezusa Chrystusa dla ludzkości (ks. Jerzy Misiurek)	218
10. Maryja, Matka Boża (Stanisław C. Napiórkowski OFMconv)	223
a) Rzeczywiście Matka Boga	223
b) Matka Odkupiciela	225
c) Matka – Dziewica	226
d) Niepokalana	227
IV. Eklezjologia katolicka (ks. Henryk Seweryniak)	233
1. Jezus Chrystus i Kościół	233
a) Jezus wobec starotestamentalnej idei ludu Bożego	234
b) Ustanowienie Dwunastu	237
c) Kościół w tajemnicy paschalnej	238
2. Ustrój Kościoła	241
a) Posłannictwo Dwunastu	241
b) Sukcesja apostołska	244
c) Posłannictwo św. Piotra	247
d) Papież następcą św. Piotra	249
e) Kolegialność w Kościele	251
3. Natura Kościoła	254
a) Lud Boży	255
b) Ciało Chrystusa	256
c) Sakrament zbawienia	258
d) Wspólnota	259
4. Maryja, nasza Matka (Stanisław C. Napiórkowski OFMConv)	262
a) Nasza Matka duchowa	262
b) Uczestniczka w pośrednictwie Chrystusa	263
c) Matka Kościoła	264
d) Wzór Kościoła	265
e) Wniebowzięta	265
V. Eschatologia jako dynamiczny proces historii zbawienia	
(ks. Krzysztof Gózdź)	269
1. Eschatologia jako finalny etap historii zbawienia	269
a) Problematyka eschatologii	269

b) Schematy eschatologiczne	271
c) Typy eschatologii	272
2. Śmierć jako ostateczne wchodzenie w historię zbawienia	274
a) Rozumienie „śmierci”	274
b) Nowy byt po śmierci	276
c) Stan pomiędzy śmiercią a zmartwychwstaniem	283
3. Spełnianie się indywidualnej historii zbawienia	287
a) Człowiek w obliczu sądu Bożego (sąd szczegółowy)	287
b) Trzy stany bytowania człowieka po śmierci	289
4. Uniwersalne wypełnienie historii zbawienia	296
a) Paruzja – jako „dzień odrodzenia”	296
b) Zmartwychwstanie zmarłych	300
c) Sąd ostateczny	303
d) Koniec świata i odnowienie świata	305

Część czwarta

Zasady życia moralnego

I. Pojęcie teologii moralnej (ks. Franciszek Greniuk)	311
1. Źródła teologii moralnej	312
2. Stosunek teologii moralnej do innych nauk	313
3. Rys historyczny teologii moralnej	314
4. Rys egzystencjalny i kulturowy	315
II. Chrześcijańska koncepcja człowieka i jego działania <i>(ks. Ireneusz Mroczkowski)</i>	316
1. Biblijne podstawy moralności	317
a) Powołanie człowieka przez Boga	317
b) Przymierze Boga z ludźmi	318
c) Nawrócenie człowieka	318
2. Filozoficzny obraz człowieka	319
a) Człowiek jako osoba rozumna	320
b) Człowiek jako osoba wolna	321
c) Człowiek jako osoba miłująca	321
3. Teologiczny opis człowieka	322
a) Chrześcijańska godność osoby	322
b) Spotkanie człowieka z Bogiem	323
c) Chrześcijański sens życia	324
d) Miłość jako norma życia chrześcijańskiego	325
e) Chrześcijański sens śmierci człowieka	326
4. Cnoty jako sprawności chrześcijańskiego życia	327
a) Cnoty teologalne	328
b) Cnoty moralne	328
III. Normatywny wymiar życia chrześcijańskiego (ks. Seweryn Rosik)	331
1. Prawo Boskie	331
a) Naturalne prawo moralne	332
b) Pozytywne prawo Boże	335
2. Prawo ludzkie	338

a) Prawo kanoniczne	338
b) Prawo państwowe	338
c) Ustanie prawnego zobowiązania	339
3. Sumienie – sanktuarium spotkania i dialogu	340
a) Pismo Święte o sumieniu	340
b) Psychologiczny wymiar sumienia	340
c) Sens religijno-moralny sumienia	341
d) Sumienie w swej funkcji	341
4. Obiektywna podstawa formowania sumienia	343
a) Normatywny status sumienia	343
b) Obiektywne wyznaczniki funkcji sumienia	343
c) Sumienie w sytuacji wątpliwości moralnej	345
d) Dojrzewanie sumienia chrześcijańskiego	347
IV. Grzech – nawrócenie – pokuta (ks. Franciszek Greniuk)	349
1. Grzech	349
a) Istota grzechu według Pisma Świętego	350
b) Istota grzechu według teologii	352
c) Przyczyny grzechu	353
d) Podziały grzechów	354
e) Skutki grzechu śmiertelnego	358
2. Nawrócenie – pokuta	359
V. Życie z Chrystusem we wspólnocie Kościoła	362
1. Fundament życia chrześcijańskiego (ks. Janusz Nagórny)	362
2. Wspólnota wiary, nadziei i miłości	363
a) Wiara	364
b) Nadzieja	366
c) Miłość	368
3. Kultyczno-sakramentalny charakter moralności chrześcijańskiej (ks. Franciszek Greniuk)	374
a) Tradycyjne rozumienie problematyki	375
b) Nowsze ujęcie problematyki	376
c) Zbawczy dialog i nowe życie z Bogiem	377
d) Uznanie nowych relacji osobowych	378
e) Przyjęcie i udział w misji Chrystusa	378
f) Konieczność przyjęcia etyki Przymierza	379
4. Szczególne drogi powołania w Kościele (ks. Bernard Jurczyk)	380
a) Charyzmaty i odpowiedzialność za Kościół	381
b) Życie kapłańskie	383
c) Życie zakonne	385
d) Świeccy	387
VI. Chrzęścijanie w świecie	391
1. Odpowiedzialność za życie i zdrowie (bp Józef Wróbel SCJ)	391
a) Dar życia i jego wartość	391
b) Obrona życia i zdrowia ludzkiego	393
c) Działania przeciwne życiu ludzkiemu	396
d) Manipulacje biomedyczne	399

e) Ekologia (ks. Bernard Jurczyk)	403
2. Powołanie do życia rodzinnego (ks. Stanisław Mojek)	405
a) Znaczenie płciowości	405
b) Czystość	407
c) Grzechy sprzeciwiające się czystości	410
d) Małżeństwo	411
e) Odpowiedzialne rodzicielstwo	414
f) Rodzina Kościołem domowym	417
g) Wychowanie w rodzinie	419
h) Udział w życiu społecznym	420
3. Moralność życia społecznego	421
a) Prawa człowieka (ks. Ireneusz Mroczkowski)	421
b) Fundamentalne zasady życia społecznego (ks. Janusz Nagórny)	422
c) Niektóre szczególne problemy życia społecznego	428
d) Wspólnota narodowa i międzynarodowa	434
VII. Katolicka nauka społeczna (bp Józef Kupny)	440
1. Zagadnienia metodologiczne	440
2. Encykliki społeczne	441
3. Godność i prawa człowieka	444
4. Podstawowe zasady życia społecznego	446
a) Zasada pomocniczości	447
b) Zasada dobra wspólnego	448
c) Zasada solidarności	449
5. Władza, polityka, zaangażowanie katolików	450

Część piąta
Życie religijne chrześcijanina

I. Liturgia (ks. Zbigniew Wit)	457
1. Rok liturgiczny	461
2. Triduum paschalne	461
3. Wielki post	463
4. Boże Narodzenie	463
5. Adwent	464
6. Okres zwykły w ciągu roku	464
7. Podział dni liturgicznych	465
8. Kult świętych	466
II. „Błogosławić mnie będą” (Stanisław C. Napiórkowski OFMConv)	469
1. Cześć zupełnie wyjątkowa	469
2. Cześć wielokształtna	469
3. Zasady pogłębiania czci Najświętszej Maryi Panny	471
III. Przepowiadanie Słowa Bożego (ks. Mieczysław Brzozowski)	474
1. Posłannictwo przepowiadania	474
2. Formy nauczania	475
3. Istota przepowiadania	475
4. Cele przepowiadania	476
5. Przedmiot przepowiadania	477

6. Głosiciel Słowa	477
7. Słuchacz Słowa	478
IV. Życie sakramentalne chrześcijanina (ks. Czesław Krakowiak)	480
1. Sakramenty święte w Katechizmie Kościoła Katolickiego	483
2. Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego	487
a) Sakrament chrztu dzieci i dorosłych	490
b) Sakrament bierzmowania	494
c) Sakrament Eucharystii	498
3. Sakramenty uzdrowienia (leczące)	517
a) Sakrament pokuty i pojednania	518
b) Sakrament namaszczenia chorych	526
4. Sakramenty w służbie komunii	532
a) Sakrament święceń	533
b) Sakrament małżeństwa	540

Część szósta

Historia Kościoła (ks. Zygmunt Zieliński)

I. W konfrontacji ze światem grecko-rzymskim	551
1. Obietnica i jej wypełnienie	551
2. Terytorialny rozrost Kościoła	553
3. Wewnętrzne życie Kościoła	554
4. Chrześcijaństwo a państwo rzymskie	556
5. Wewnętrzne umacnianie się Kościoła	558
6. U źródeł Tradycji kościelnej	564
7. U schyłku cesarstwa zachodniego	567
II. Rozdarte chrześcijaństwo: feudalizacja na Zachodzie i wschodni bizantyzm	572
1. Cesarstwo Karolińskie i nowy kształt Europy	572
2. Papiestwo uwikłane w politykę	579
3. Obraz Kościoła i społeczeństwa średniowiecznego	587
4. Na styku epok	599
5. Misje jako „rozszerzenie” ówczesnego świata	600
6. Renesans i humanizm jako wyraz aspiracji jednostki i społeczeństw	603
III. Kościół w Polsce. Od Chrztu do reformacji	606
1. Chrzt Polski. Geneza, następstwa polityczne i początki organizacji kościelnej	606
2. Kościół w Polsce piastowskiej	608
3. Kościół czasu Jagiellonów	618
IV. Od rozbicia w wierze do epoki „zwycięskiego rozumu”	625
1. Reformacja – zjawisko zachodnioeuropejskie, źródło sukcesów i niepowodzeń	625
2. Świat po reformacji	636
3. Kościół wobec konfrontacji wewnętrznej i zewnętrznej	643
4. Kościół w Polsce w XVII i XVIII wieku	648

5. Cerkiew prawosławna w Rosji	652
6. Kościół w konfrontacji z Oświeceniem i rewolucją francuską	653
V. Kościół w epoce rewolucji i konstytucjonalizmu	660
1. Europa XIX wieku	660
2. Kościół między konserwatyzmem, liberalnym modelem społeczeństwa a opcją lewicy. Sytuacja w zachodniej Europie	663
3. Kościół w wymiarze światowym	668
4. Kościół w Polsce pod zaborami	673
5. Centralizacja i obrona doktryny kościelnej. Sobór Watykański I, modernizm, troska o uwspółcześnienie nauki kościelnej	678
VI. Kościół między wojnami światowymi i w drugiej połowie XX wieku	686
1. Nowy porządek Europy powersalskiej i regulacje kościelne	686
2. Kościół w obliczu komunizmu i faszyzmu	689
3. Ofensywa nowej ewangelizacji	692
4. II wojna światowa. Pius XII	695
5. Świat powojenny	698
6. Sobór Watykański II i papieże soborowi	702
7. Kościół w obliczu pluralistycznego świata	707
8. Jan Paweł II. Oferta przyjęta czy odrzucona?	712

Część siódma

Ku syntezie

I. Chrześcijaństwo religią zbawienia (ks. Józef Kudasiewicz)	721
1. Pojęcie zbawienia w religiach pozabiblijnych	721
2. Biblijna terminologia zbawienia	725
3. Biblia historią zbawienia	732
4. Synteza i znaczenie teologii zbawienia	739
II. Chrześcijaństwo religią nadziei (ks. Jacenty Mastej)	744
1. Gaśnięcie nadziei i ludzka tęsknota za nadzieją	744
2. Nadzieja objawiona w Chrystusie	747
3. Chrześcijanin świadkiem nadziei	748
a) Celebrować orędzie nadziei	749
b) Głosić Dobrą Nowinę o nadziei	750
c) Służyć Ewangelii nadziei	751
4. Eschatyczny charakter nadziei	752
III. Miłość istotą chrześcijaństwa i miarą człowieczeństwa (ks. Franciszek Drączkowski)	756
1. Słowne określenia miłości	757
2. Określenia rzeczowe miłości	759
a) Częstkowe określenia miłości	759
b) Globalne określenia miłości	760
3. Definicja miłości chrześcijańskiej	760
4. Miłość rzeczywistością złożoną i wieloaspektową	766
a) Dynamiczny aspekt miłości	766
b) Ontyczny aspekt miłości	767

c) Wspólnotowy aspekt miłości	767
d) Aspekt strukturalno-personalny miłości	767
e) Egzystencjalny wymiar miłości	768
f) Aspekt rozwojowo-teleologiczny miłości	769
5. Miłość do Boga tożsama z miłością bliźniego	769
6. Czynna miłość bliźniego	772
IV. Diakonalna misja Kościoła (<i>ks. Mirosław Kalinowski</i>)	781
1. Postawa diakonijna w Piśmie Świętym i tradycji chrześcijańskiej	781
2. Diakonia podstawową funkcją Kościoła i wspólnot kościelnych	782
3. Wolontariat w służbie diakonii	783
4. Profilaktyka uzależnień w misji diakonalnej Kościoła	784
V. Wiarygodność chrześcijaństwa (<i>ks. Marian Rusecki</i>)	792
1. Jeszcze raz o specyfice chrześcijaństwa	792
2. Jezus realizatorem proroctw mesjańskich	793
3. Jezus czynił cuda	794
4. Wyjątkowość nauki Jezusa	795
5. Wyjątkowość osobowości Jezusa	795
6. Jezus Panem życia i śmierci	796
7. Chrystus uwiarygodniony w Kościele	796
VI. Chrześcijaństwo a religie pozachrześcijańskie (<i>Ireneusz S. Ledwoń OFM</i>)	799
1. Ujęcie tradycyjne	800
2. Przyczyny reorientacji	802
3. Współczesne ujęcia	806
4. Dialog chrześcijaństwa z religiami pozachrześcijańskimi	808
5. Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa	811
VII. Ekumenizm (<i>Stanisław C. Napiórkowski OFMConv,</i> <i>ks. Stanisław J. Kozła</i>)	817
1. Narodziny ekumenizmu	818
2. Światowa Rada Kościołów	819
3. Stanowisko protestanckie	819
4. Stanowisko prawosławne	820
5. Stanowisko katolickie	820
VIII. Schematyczny obraz Kościołów chrześcijańskich (<i>Stanisław C. Napiórkowski</i> <i>OFMConv</i>)	826
1. Tak zwane Kościoły przedchalcedońskie	826
2. Koptowie	826
3. Armeńczycy	826
4. Wielki rozłam w Kościele w 1054 roku	827
5. Kościół rzymskokatolicki	827
6. Kościół prawosławny	828
7. Waldensi	828
8. Husyci	828
9. Starowiercy	829
10. Reformacja	829
11. Anabaptyści i mennonici	829
12. Kościół luterański	830

13. Kościół anglikański	830
14. Kościół reformowany	830
15. Kongregacjoniści niezależni	831
16. Baptyści	831
17. Kwakrzy	831
18. Starokatolicy	832
19. Bracia morawscy	832
20. Metodyści	832
21. Darbyści	833
22. Adwentyści	833
23. Kościoły wolne	833
24. Armia Zbawienia	833
25. Patriarchat Moskiewski	834
26. Patriarchat Konstantynopolski	834
27. Zielonoświątkowcy	834
28. Protestantyzm	834
29. Nestorianie	835
30. Monofizyci	835
Wykaz skrótów	836
Księgi biblijne Starego i Nowego Testamentu	836
Dokumenty soborowe	837
Dokumenty papieskie	837
Czasopisma i inne	838
Słownik trudniejszych terminów	840
Wykresy i mapy	851